

Spis treści

Wstęp (<i>Barbara Tryjarska</i>)	11
--	----

Część I

Główne tezy teorii przywiązania

Diana Senator

Rozdział I. Teoria więzi Johna Bowlby'ego	17
1. Korzenie teorii przywiązania	18
2. Co to jest przywiązanie?	19
3. Funkcja przywiązania	21
4. System behawioralny przywiązania	21
5. Wewnętrzne modele robocze	22
6. Emocjonalny charakter przywiązania	23
7. Ontogeneza przywiązania	23
Faza I – Orientacja i sygnały bez różnicowania wybranej osoby	24
Faza II – Orientacja i sygnały skierowane do wybranej osoby (lub osób) ..	25
Faza III – Utrzymywanie bliskości z wybraną osobą dzięki mowie i przemieszczaniu się	25
Faza IV – Tworzenie partnerstwa	26
8. Wzorce przywiązania	26
Więź ufna	27
Więź lękowo-unikająca	28
Więź lękowo-ambiwalentna	29
Więź zdezorganizowana	29
9. Determinanty przywiązania	30
10. Przywiązanie wczesnodziecięce a dalszy rozwój	32
Podsumowanie	36
Bibliografia	37

Część II

Więź z rodzicami a ryzyko zaburzeń rozwoju emocjonalnego dzieci i młodzieży

Diana Senator

Rozdział II. Więź zdezorganizowana jako czynnik ryzyka patologii w dzieciństwie i dorosłości	43
1. Charakterystyka więzi zdezorganizowanej	43
2. Rodzinne uwarunkowania więzi zdezorganizowanej	44
2.1. Przemoc rodziców wobec dzieci	45
2.2. Budzący strach lub przestraszony rodzic	46

2.3. Trauma utraty rodzica w dzieciństwie	46
2.4. Zaburzenia afektywne opiekuna	48
3. Mechanizmy psychiczne osób z więzią zdeorganizowaną	48
3.1. Koncepcja mentalizacji i funkcjonowania refleksyjnego	49
3.2. Regulacja afektu	51
4. Więż zdeorganizowana jako czynnik ryzyka patologii	53
4.1. Zaburzenia zachowania i osobowość aspołeczna	53
4.2. Osobowość borderline	55
5. Wczesne oznaki kształtującej się więzi zdeorganizowanej w triadzie	58
Podsumowanie	60
Bibliografia	61

Katarzyna Schier

Rozdział III. „Gdy dziecko staje się rodzicem” – odwrócona troska, czyli zjawisko parentyfikacji w rodzinie	63
1. Charakterystyka zjawiska parentyfikacji	63
2. Mechanizm i konsekwencje parentyfikacji. Analiza osoby (przypadku)	66
3. Zaburzenia psychosomatyczne w kontekście zjawiska parentyfikacji	71
4. Odzyskana bliskość	75
Podsumowanie	78
Bibliografia	79

Anna Siewierska, *Jadwiga Śliwczyńska, Monika Misiec, Irena Namysłowska*

Rozdział IV. Więzi czy wiazania – przebieg procesu separacji międzypokoleniowej w rodzinach dorastającej młodzieży	81
1. Społeczno-kulturowe tło procesów separacji	81
2. Więzi lub wiazania w systemie rodzinnym jako warunki separacji	84
3. Wzorce relacji triadycznych a hamowanie procesu separacji	89
3.1. Dziecko jako jeden z głównych elementów trójkąta rodzinnego – dziecko „łączące” rodziców	90
3.1a. Dziecko rodziców, między którymi istnieje dystans emocjonalny	90
3.1b. Dziecko rodziców, którzy mimo formalnej separacji lub rozwodu nie zakończyli procesu rozstania	91
3.2. Dziecko utrzymujące równowagę między skonfliktowanymi rodzicami	93
3.2a. Dziecko jako koalicjant jednego z rodziców	93
3.2b. Dziecko jako sędzia bądź mediator między rodzicami	93
3.3. Relacja z dzieckiem jako jedyna ważna relacja w życiu samotnego rodzica	94
3.3a. W trójkącie rodzinnym jedno z rodziców nie żyje	94
3.3b. Sytuacja „odcięcia” jednego z rodziców	95
3.4. „Niezałatwiona sprawa rodzinna”	95

Podsumowanie	96
Bibliografia	96

Część III

Bliskość w rodzinie pochodzenia a zaburzenia w okresie dorastania i wczesnej dorosłości

Barbara Józefik

Rozdział V. Problematyka więzi w anoreksji i bulimii psychicznej	101
1. Wprowadzanie do problematyki zaburzeń odżywiania się.	
Kryteria diagnostyczne, obraz kliniczny i uwarunkowania	101
2. Problematyka więzi – przegląd koncepcji	105
2.1. Koncepcja separacji – indywiduacji Margaret Mahler	105
2.2. Koncepcja indywiduacji relacyjnej Helma Stierlina	106
2.3. Koncepcja autorytetu osobistego Donalda Williamsona	107
3. Anoreksja i bulimia psychiczna a zaburzenia więzi – modele kliniczne . . .	109
3.1. Anoreksja psychiczna a zaburzenia więzi	109
3.2. Bulimia psychiczna a zaburzenia więzi	111
4. Zaburzenia więzi w zaburzeniach odżywiania się – badania ilościowe . . .	113
4.1. Aspekty metodologiczne	113
4.2. Wiąż matka – córka w zaburzeniach odżywiania się	115
4.3. Wiąż ojciec – córka	116
4.4. Zaburzenia więzi jako predyktor korzystania z terapii i czynnik ryzyka anoreksji i bulimii	117
Podsumowanie	118
Bibliografia	118

Szymon Chrzastowski

Rozdział VI. Między nadmierną bliskością a odrzuceniem – rodziny osób z rozpoznaniem zaburzeń osobowości lub schizofrenii	123
1. Kontrowersje wokół schizofrenii i zaburzeń osobowości	124
1.1. Schizofrenia	124
1.2. Zaburzenia osobowości	127
2. Przegląd koncepcji dotyczących bliskości w rodzinach osób z rozpoznaniem schizofrenii lub z zaburzeniami osobowości	128
2.1. Nadopiekuńczość i nadmierna kontrola	128
2.2. Odsuwanie, nadmierny krytycyzm	131
2.3. Przemoc fizyczna i seksualna	134
2.4. Separacja i strata rodzica	136
3. Bliskie relacje w rodzinach, w których rodzice mają zaburzenia psychiczne	137
4. Kontrowersje wokół zaburzeń bliskości	141

Podsumowanie	142
Bibliografia	143

Marta Porębiak

Rozdział VII. Narcyzm – szczególna forma tworzenia więzi	147
1. Tendencje narcystyczne a narcystyczne zaburzenie osobowości	147
2. Główne tezy psychoanalitycznych i psychodynamicznych koncepcji narcyzmu	148
3. Powody zróżnicowania tendencji narcystycznych mężczyzn i kobiet.	154
4. Konsekwencje narcyzmu dla funkcjonowania w bliskich związkach	155
5. Narcyzm a zaburzenie więzi	158
6. Wyniki wybranych badań nad narcyzmem i jego przejawami w bliskich związkach	160
Podsumowanie	164
Bibliografia	165

Część IV

Style przywiązania małżonków a relacje między nimi i możliwości ich zmiany

Marina Zalewska

Rozdział VIII. Style więzi małżeńskiej a spostrzeganie bliskości w triadzie matka – ojciec – dziecko	171
1. Styl więzi rodziców i jego znaczenie dla rozwoju dziecka	171
2. Styl więzi rodziców a spostrzeganie bliskości w triadzie	176
Uwagi końcowe	180
Bibliografia	182

Barbara Tryjarska

Rozdział IX. Style przywiązania partnerów a tworzenie bliskich związków w dorosłości	185
1. Typologie stylów przywiązania	185
Typologia stylów więzi osób dorosłych Cindy Hazan i Philipa Shavera.	186
Styl ufny (<i>secure</i>)	186
Styl lękowo-ambiwalentny (<i>anxious-ambivalent</i>)	187
Styl unikający (<i>avoidant</i>)	188
Typologia stylów przywiązania Kim Bartholomew	189
Styl ufny (<i>secure</i>)	189
Styl zaabsorbowany (<i>preoccupied</i>)	189
Styl odrzucająco-unikający (<i>dismissive-avoidant</i>)	190
Styl lękowo-unikający (<i>fearful-avoidant</i>)	190
2. Wybrane sposoby badania stylów więzi osób dorosłych	192
3. Stabilność stylów przywiązania	198

4. Style przywiązania partnerów jako jeden z czynników określających charakter bliskich związków	202
4.1. Podobieństwo stylów więzi małżonków	202
4.2. Komunikacja małżonków o różnych stylach przywiązania – ujawnianie własnego Ja i porozumiewanie się w toku konfliktów....	204
4.3. Bliskość między małżonkami i satysfakcja ze związku osób o różnych stylach przywiązania	206
Podsumowanie	213
Bibliografia	214

Olga Kriegerlewiez

Rozdział X. Zaburzenia równowagi sił emocjonalnych w rodzinach pochodzenia partnerów a dysfunkcja w ich relacjach małżeńskich według koncepcji Bowena	218
1. Podstawowe założenia teorii Bowena	218
1.1. Rodzina jako system emocjonalno-relacyjny cechujący się dynamiczną równowagą sił wspólnoty i indywidualności	218
1.2. Chroniczny lęk w rodzinie i mechanizmy wiązania lęku	221
1.3. Utrzymywanie relacyjnej równowagi a pojawienie się symptomu w rodzinie	224
1.4. Wielopokoleniowy proces transmisji procesów emocjonalnych.	225
2. Dysfunkcja małżeńska jako przejaw zaburzenia równowagi sił emocjonalnych w rodzinach pochodzenia małżonków	227
2.1. Procesy emocjonalne w rodzinie pochodzenia a opuszczanie domu rodzinnego przez dorosłe dziecko	227
2.2. Wybór partnera i funkcjonowanie pary małżeńskiej o niskim stopniu zróżnicowania Ja w początkowym okresie małżeństwa	231
2.3. Dysfunkcje pary małżeńskiej o niskim stopniu zróżnicowania Ja	233
2.3.1. Adaptacje dokonywane dla utrzymania relacyjnej harmonii a chroniczna dysfunkcja jednego z partnerów na przykładzie alkoholizmu	235
2.3.2. Dystans emocjonalny a rozpad więzi małżeńskiej	237
2.3.3. Konflikt małżeński a problem przemocy w małżeństwie	239
Podsumowanie	242
Bibliografia	242

Lucyna Drożdżowicz

Rozdział XI. Teoria przywiązania w praktyce terapii par	246
1. Systemowa terapia par ewoluująca ku teorii przywiązania	247
1.1. Wczesne koncepcje systemowe odnoszące się do terapii par	247
1.2. Łączenie teorii przywiązania z podejściem systemowym w pracy z parami	249
2. Teoria przywiązania w odniesieniu do bliskich związków w dorosłości.	250

2.1. Style przywiązania w dorosłości	250
2.2. Model aktywacji systemu przywiązania u dorosłych	251
3. Jakie wnioski dla praktyki terapeutycznej wynikają z badań nad związkiem między stylami przywiązania partnerów a dynamiką relacji pary	252
3.1. Związki partnerów o ufnym stylu przywiązania	252
3.2. Rodzaj i jakość związków partnerów o lękowo-ambiwalentnych i unikających stylach przywiązania	253
3.3. Style przywiązania partnerów a doświadczanie opieki i wsparcia w związku	254
3.4. Style przywiązania partnerów a seksualność	255
4. Teoria przywiązania w praktyce terapeutycznej	256
4.1. Terapia par skoncentrowana na emocjach (<i>Emotional Focused Couple Therapy</i>)	256
4.2. Główne idee terapii par odwołującej się do teorii przywiązania	257
4.3. Cele terapii odwołującej się do teorii przywiązania	259
4.4. Etapy procesu terapeutycznego EFCT	260
4.5. Efektywność EFCT	262
Podsumowanie	262
Bibliografia	263
Indeks nazwisk	268